

Oddział Zbiorów Specjalnych Biblioteki Głównej AGH – Patenty

Oddział Zbiorów Specjalnych został powołany do życia w roku 1965, głównie dla zorganizowania i udostępniania istniejących już w Bibliotece dokumentów patentowych, normalizacyjnych i zbiorów kartograficznych. Z czasem włączono tam i inne kolekcje: rękopisy, literaturę techniczno-handlową, materiały fonograficzne do nauki języków obcych.

Obecnie wszystkie zbiory specjalne liczą ponad 700 tys. jednostek obliczeniowych.

Cechą szczególną Oddziału, narzucającą charakter jego organizacji, jest prezencyjność czyli udostępnianie materiałów wyłącznie na miejscu w czytelnich. Podyktowane jest to liczebnością i różnorodnością form gromadzonych dokumentów oraz tym, że niemal wszystkie gromadzone w Oddziale materiały są pojedynczymi egzemplarzami w zbiorach Biblioteki.

Największą część zbiorów stanowią polskie opisy patentowe. Gromadzone już w dwudziestolecie międzywojennym w komplecie dokumenty, także po wojnie objęto bieżącą aktualizacją opisami otrzymywanymi bezpłatnie z Urzędu Patentowego. Zachowano również zasadę kompletności zbiorów, mającą szczególne znaczenie ze względu na ich wąsko specjalistyczny charakter. Patenty zawierają opisy wynalazków, na które udzielono prawa własności i stanowią uznane, pierwszorzędne źródło informacji technicznej.

Podstawową cechą wynalazku jest jego nowość, to znaczy, że przed datą rejestracji w urzędzie patentowym nie publikuje się żadnych informacji na temat będący przedmiotem wynalazku. W praktyce ponad 80% informacji zawartych w dokumentacji patentowej nie jest ujawniana w innych publikacjach. Każdego roku na świecie rejestruje się ponad milion nowych zgłoszeń patentowych. Każdy może mieć dostęp do tych informacji. Użyteczność tej wiedzy jest oczywista. Problem stanowi jedynie wielkość zasobów i ogromny stały przyrost informacji.

Ułatwieniem dostępu do tych dokumentów zajmuje się informacja patentowa.

Obecnie działalność ta jest skupiona w terytorialnych ośrodkach,

ulożonych przeważnie w uczelnianych bibliotekach współpracujących z Urzędem Patentowym RP. Zakres współpracy i wzajemne zobowiązania określają szczegółowe umowy dwustronne. Nasza Biblioteka jako jedna z pierwszych podpisała taką umowę w 1991 r. W zamian otrzymaliśmy w depozyt komputerowe bazy patentowe. Pracownicy naszej Biblioteki uczestniczą także w różnego rodzaju szkoleniach prowadzonych przez Urząd Patentowy (działający w tym zakresie w ścisłej współpracy z Europejskim Urzędem Patentowym).

Naszym podstawowym źródłem informacji są polskie opisy patentowe, gromadzone w Bibliotece, wraz z towarzyszącymi im uzupełniającymi materiałami patentowymi w postaci Biuletynu UP, Wiadomości UP, klasyfikacji patentowych i innych wydawnictw pokrewnych. Znaczący przyrost dokumentów patentowych (choć bez ich fizycznej obecności w BG) nastąpił przez otrzymane z Urzędu Patentowego bazy, które umożliwiły czytelnikom bezpośredni dostęp do pełnych tekstów zgłoszeń patentowych dokonywanych w trybie PCT (Patent Cooperation Treaty) oznaczający w praktyce możliwość korzystania z setek tysięcy dokumentów z całego świata (bez konieczności przechowywania ich w magazynach naszej Biblioteki), osiągniętych dotąd jedynie w bibliotece Urzędu Patentowego w Warszawie.

Obecnie dysponujemy następującymi bazami patentowymi:

POLPAT – baza bibliograficzna obejmująca: patenty polskie przyznane po 1975 r., zgłoszenia patentowe od 1988 r., wzory użytkowe od 1980 r., zgłoszenia o prawo ochronne od 1988 r.;

SPACE – seria baz wydawanych przez European Patent Office (EPO);

SPACE-ACCESS (A) baza z danymi bibliograficznymi i abstraktami europejskich zgłoszeń patentowych (**EP-A**) oraz międzynarodowych zgłoszeń patentowych w trybie PCT – Patent Cooperation Treaty, dane od 1978 r.;

SPACE-WORLD – baza zawierająca dane bibliograficzne i **pełne teksty** międzynarodowych zgłoszeń patentowych PCT; dane od roku 1991.

SPACE-PRECES – **pełne teksty** opisów patentowych z krajów Europy Środkowo-Wschodniej (Polska, Bułgaria, Czechy, Litwa, Rumunia, Słowacja, Węgry); polskie opisy patentowe od numeru 153900, dane od nr WUP 6/91;

SPACE ACCESS-PRECES – bibliograficzna baza patentów z Europy Środkowo-Wschodniej, służąca jako indeks do poszukiwań w bazie PRECES;

TRACES – baza z zarejestrowanymi znakami towarowymi państw Europy Środkowo-Wschodniej (Polska od 1924 r. roku, Bułgaria od 1952 r., Czechy od 1859 r., Węgry od 1970 r., Rumunia od 1908 r., Słowacja od 1900 r.); dane w postaci tekstowej i graficznej.

Coraz powszechniejszym medium pozyskiwania i wymiany informacji staje się Internet. Dostawcy informacji technicznej w tym także patentowej są obecni w Internecie i przekazują ją użytkownikom tą

bardzo atrakcyjną drogą. Jednym z pierwszych zasadniczych kroków w tej dziedzinie było wspólne przedsięwzięcie Urzędu Patentowego Stanów Zjednoczonych i firmy komputerowej IBM. Efektem tej współpracy jest szybki i bezpłatny dostęp do pełnych tekstów ponad 2 milionów amerykańskich patentów na stronie IBM Intellectual Property Network. W Europie najlepiej opracowaną stroną [www](http://www.euroipo.org) jest strona Europejskiego Urzędu Patentowego. Poza kompletną informacją o bardzo szerokiej działalności EPO, odsyła do wszystkich ulokowanych w sieci narodowych urzędów patentowych oraz do najważniejszych komercyjnych dostawców informacji patentowej na świecie. Usługą, która odniosła największy sukces jest **esp@cenet**. Jest to bezpłatny serwis EPO oferujący dostęp do pełnych tekstów patentów amerykańskich, niemieckich, francuskich i brytyjskich oraz

Przegląd użytecznych adresów internetowych związanych z informacją patentową i ochroną własności przemysłowej

<http://www.wipo.int> – WIPO – World Intellectual Property Organization, organizacja administrująca traktaty międzynarodowe ds. własności przemysłowej. Na stronie m.in. dostęp do tekstów klasyfikacji;

<http://www.uspto.gov> – USPTO – US Patent and Trademark Office oferuje na swojej stronie dostęp do kilku bibliograficznych i pełnotekstowych baz danych patentowych i znaków towarowych; pełnotekstowa baza patentów amerykańskich obejmuje dokumenty od 1976 r.;

<http://www.patents.ibm.com> – strona IBM Intellectual Property Network umożliwia szybki i bezpłatny dostęp do ponad 2 mln amerykańskich patentów przyznanych od 1971 r. (istnieje możliwość przeszukiwania słowami kluczowymi pełnych tekstów dokumentów), dodatkowo dostępne są: zgłoszenia PCT (WIPO) od 1997 oraz zgłoszenia i patenty europejskie (EPO) od 1980 a także abstrakty patentów japońskich;

<http://www.european-patent-office.org> – EPO – European Patent Office; na stronie serwis: **Patent information on the internet** – najlepsze źródło informacji patentowej, linki do narodowych urzędów patentowych i innych organizacji związanych z wynalazczością, teksty klasyfikacji patentowych i aktów prawnych, linki do wszystkich dostępnych poprzez Internet baz danych, do komercyjnych dostawców informacji patentowej i wiele innych;

<http://ep.espacenet.com> – serwis European Patent Office (EPO), w którym dostępne są bezpłatnie: pełne teksty zgłoszeń z EPO, WIPO (PCT), patentów amerykańskich, niemieckich, francuskich i brytyjskich oraz dane bibliograficzne patentów z ponad 50 krajów, także z Polski;

<http://www.uprp.pl> – strona domowa Urzędu Patentowego RP, zawiera m.in.: tabele opłat w postępowaniu przed UPRP, teksty klasyfikacji dot. własności przemysłowej, źródła aktów prawnych, łącza do narodowych urzędów patentowych i innych organizacji związanych z wynalazczością, łącza do większości dostępnych w Internecie patentowych baz danych oraz komercyjnych dostawców informacji patentowej;

<http://www.arsinfo.pl/arspatent> – korzystanie jest możliwe po rejestracji i opłaceniu abonamentu; serwis zawiera informacje o udzielonych w Polsce patentach na wynalazki i prawach ochronnych na wzory użytkowe od roku 1979, o zarejestrowanych znakach towarowych a także informacje na temat zgłoszeń na wynalazki, wzory użytkowe i znaki towarowe, na które jeszcze nie udzielono ochrony; bezpłatnie Biuletyn Urzędu Patentowego i Wiadomości Urzędu Patentowego począwszy od nr 1/1999.

do zgłoszeń z EPO, PCT i abstraktów patentów japońskich i chińskich oraz danych bibliograficznych patentów z ponad 50 krajów Espacenet stał się także dla nas podstawowym źródłem informacji.

Biblioteka główna szkoły wyższej, jaką jest nasza placówka jest przede wszystkim nastawiona na obsługę pracowników i studentów własnej Uczelni. Jednakże umowa i wieloletnia współpraca z Urzędem Patentowym oraz wynikające z tego określone korzyści w postaci konkretnych źródeł informacyjnych czynią z nas Bibliotekę otwartą na potrzeby użytkowników spoza środowiska akademickiego.

Korzystanie ze zbiorów i informacji patentowej w naszej Bibliotece odbywa się na miejscu w Czytelniach Oddziału Zbiorów Specjalnych od poniedziałku do piątku w godzinach od 8-mej do 18-tej, w soboty od 9-tej do 16-tej.

Podstawowa działalność Oddziału skupia się na:

- udostępnianiu materiałów patentowych (opisy patentowe, biuletyny, klasyfikacje patentowe i inne dokumenty urzędów patentowych).

- wyszukiwaniu i udostępnianiu informacji patentowej (z materiałów informacyjnych na nośnikach papierowych lub elektronicznych).

- szkoleniu użytkowników w zakresie samodzielnego korzystania z komputerowych baz danych.

Nabywanie umiejętności pracy z nowoczesnymi narzędziami niezbędnymi w informacji patentowej jest procesem ciągłym i wymaga stałego doskonalenia. Sprawne i efektywne poszukiwania w gęstym oceanie informacji nie jest bowiem sprawą łatwą. Już nie brak możliwości ale ustawiczne poszerzanie przez pracowników Biblioteki znajomości ścieżek dostępu i wola skorzystania z informacji przez użytkowników jest obecnie istotnym problemem. Niestety ciągle obserwujemy zjawisko nie doceniania informacji patentowej. Fakt ten zdumiewa zwłaszcza w takim miejscu jak AGH. Upowszechnianie wiadomości o korzyściach płynących z ochrony własności intelektualnej i budzenie świadomości tych potrzeb oraz rozmiar korzyści materialnych potencjalnych twórców jest ciągle aktualnym i pierwszorzędnym zadaniem ośrodków pracujących na rzecz informacji patentowej. ■